

Probocskai Endre

A faiskolás szakma „pápája”

A múlt század második felének legendás kertésztanára, a Kertészeti Főiskola intézményvezetője a különösen nehéz időszakokban, tanszékvezető, nyugdíjas éveiben pedig a kertészettörténet lelkes kutatója, az intézmény történetének és hírnevének terjesztője, sokak számára a „Bandi Bácsi”, csupa nagybetűvel.

1913. május 26-án született Torontál vármegyében, Táracson (ma Starčevo). Özvegy édesanyjával és családjával a háború után Magyarországra menekült.

A gödöllői Premontrei Gimnáziumba járt, érettségi után a Magyar Királyi Kertészeti Tanintézet növendéke lett. Gyakornoki évét a Várkertészetben töltötte, ahol a kertészet minden területén szerezhetett tapasztalatokat.

1936-tól Schrikker Sándor alsótekeresi faiskolájában dolgozott gyakornokként, később intézőként. Az ott töltött hat év meghatározó volt szakmai pályájára, ott vált igazán faiskolássá, később pedig a faiskolás szakma mindenki által tisztelt „pápájává”.

1942-ben visszakerült az akkor már Kertészeti Akadémiára átnevezett intézménybe tanárnak, megszerezte a Kertészeti Akadémia, majd a Magyar Agrártudományi Egyetem oklevelét. A háború alatt Mohácsy Mátyás ösztönzésére növényélettant tanult a Pázmány Péter Tudományegyetem

men, és vetőmagvizsgálatot az Országos Vetőmagvizsgáló Intézetben. A Magyar Agrártudományi Egyetem Kert- és Szőlőgazdaság-tudományi Karának nyilvános rendkívüli, majd 1952-ben nyilvános rendes tanára lett.

Dékánja volt a Magyar Agrártudományi Egyetem Kert- és Szőlőgazdaság-tudományi Karának, s jelentős részben neki is köszönhető, hogy 1953-ban a kar kivált az egyetem kötelékéből, s önálló, egyetemi rangú főiskolaként folytatta tevékenységét. Első igazgatója volt az önálló Kertészeti Főiskolának, és a Gyümölcsstermesztési Tanszék megbízott vezetői tisztségét is ellátta 1955–57 között. Részt vett a Kertészeti Kutatóintézet megszervezésében, jelentős munkát végzett a gyümölcsstermesztési kutatások terén, 1950–52 között az intézet Gyümölcsstermesztési Osztályát vezette. A Kertészeti Kutatóintézet ceglédi és újfehértói állomásain elindított alanykutatási programok munkájában később is fontos szerepet vállalt.

Szakmai pályájának főműve az 1952-ben létrehozott Faiskolai Termeléstani Tanszék, (később Faiskolai Termesztési Tanszék), amelynek 1983-as nyugdíjazásáig vezetője volt. Mohácsy Mátyás útmutatása és tanácsai alapján nagy gondal látott hozzá a faiskolai diszciplína tananyagának és oktatógárdájának összeállításához. Elképzelésük az volt, hogy amerikai mintára a kertészet minden ágának szapo-

rításbiológiai és technológiai ismeretét felölelő diszciplínát hoznak létre, ez azonban nem talált osztatlan támogatásra. Első tankönyve, az 1959-ben megjelent *Faiskola* nívódíjat kapott. Tíz évvel később, 1969-ben készült el a könyv jelentősen átdolgozott második kiadása. Mindkét könyv évtizedeken át a faiskolások bibliája maradt, s ma is haszonnal forgatható.

A professzor híres volt szigoráról és magas követelményeiről, de diákjai szerették, ma is szívesen emlékeznek rá. A múlt század 70-es éveinek közepén, amikor hallgatója voltam, ő volt az a „békebeli” professzor, akit a szocializmust megelőző korszakból őrzött meg nekünk az intézmény, aki nem a kommunista vezetőségű érában lett professzor. A háború után kapott tanári kinevezést, de úgy élt, olyan erkölcsi tartása volt, hogy ezt a benyomást keltette, s őrizte meg bennünk. Nem volt párttag, sőt senki a tanszékén, ami persze később hibának bizonyult, s a tanszék föloszlatásához vezetett. Véleményét nem rejtette véka alá, szókimondását, csípős humorát sem szívelték sokan. A tanszéki utánpótlás nevelésében sem volt szerencséje: tehetséges tanársegédei többnyire a gyakorlatba kikerülve csináltak komoly kertészkarriert, másrészt a korszak gyakorlatát követve az egyetemen bent maradó tehetséges KISZ-titkárok nem tülekedtek a politikailag megbízhatatlan tanszék tanársegédi helyére.

Kutatási témája a faiskolai technológia fejlesztése mellett a gyümölcsfaalanyok értékelése volt. Angol, német és francia nyelven olvasott, levelezéssel tartotta a kapcsolatot külföldi kollégáival, a tanszéki könyvtár pedig a kor lehetőségeihez képest folyamatosan

Sorozatunkban nagy kertész elődeinkről összegyűjtött írásokat jelentetünk meg - emlékeztetve a szakterületükön egykor érdemlegeset alkotó szakemberekre, jeles kertész egyéniségekre, akiktől valamennyien tanulhattunk, és akiknek munkássága, szakmai öröksége a most feltörekvő kertészemzedéknek is példaként szolgálhat.

követte a külföldi szakirodalmat, a legkorszerűbb lyukkártyás adatfeldolgozást használva. A tanszéki könyvtárban kutatva kinyílt az egész világ előttünk. A Szigetcsépen telepített alanykísérletéhez az angol királyi kertészeti intézetből, East Mallingból hozatta az akkor legkorszerűbb alanyokat, a világon elsőként sajátgyökerű nemes fákat telepített kontrollként, a kísérlet elrendezésében pedig az angol intézet statisztikusának tanácsait követte. A szigetcsépi kísérleti ültetvény fejlődését még a 80-as években is figyelemmel kísérte, utolsó tanársegédjeként megtiszteltetésnek tekintetem, hogy engem is magával vitt.

1983 nyarán nyugdíjazták, s az egyetem párt- és állami vezetése úgy döntött, hogy a tanszéket föloszlatják. Ettől kezdve oktatási feladatot nem vállalt, viszont régi kedvenc területén dolgozott tovább nagy örömmel: kapott egy kis szobát a könyvtárban, s a kertészet történetével foglalkozott. Óriási iratanyagot dolgozott föl, a Kertészettörténeti Bizottság elnökeként minden eseményre, megemlékezésre elment, képviselte intézményünket. Haláláig aktívan dolgozott. A Farkasréti temetőben helyeztük örök nyugalomra 2001-ben. Születésének 100. évfordulóján közadakozásból az ő szobra is bekerült az arborétumi galériába, maradandó emléket állítva kiváló tanárunknak.

Dr. Hrotkó Károly

